

na tablo le komaj polovica razreda in ob de-
ževnem vremenu se sploh ne vidi; zavoljo
starosti poslopja motijo pouk miši, ki v strah
in nekaterim v zabavo motijo pouk in tudi
„prešički“ in mladi ščurki, ki jih dobivajo
otroci v tintnikih, kvarijo estetični uspeh.
Najlepše je pa takrat, kadar si skozi strop
pribori dež pot, da ohlaja prevroč, časih 25°
do 30° C razgreti smrad v šoli: tudi ni redko,
da udari dim iz dimnika tako silno v šolske
sobe, da se ne da dihati, zaradi česar se mora
izpustiti deca domov. Da so peči slabe, tako
da se ne dajo izkurtiti, je tudi važno. Pozimi
se prav pošteno zmrzuje in prehlaja. Lepopisje,
risanje in slični predmeti se ne morejo gojiti.
Ni prostora, posebno ne za one otroke, ki
sede med klopni ali po tleh.

Ni težko umeti, da pri teh razmerah
vkljub temu, da se poučuje najbolj vzorno, ne
more biti normalnih uspehov. Tudi pa ne mo-
rejo žrtvovati učne osebe svojega zdravja, ne
morejo izčrpati vseh svojih življenjskih sil, da
bi vendar spravile uspeh na normalno višino,
ker zato bi ne imele nobenega priznanja, le
hiranje bi bila krvava ironija priznanja. No,
priznati pa se mora učiteljstvu, da idealno iz-
vršuje svojo nalogo, zaradi česar pa tudi v
malem hira. Vsi učenci, ki se udeležijo preiz-
kušnje za sprejem v srednje šole, to dobro
prebijejo.

A vendar niso uspehi v vseh razredih
normalni. To de učiteljstvu težko. Ljudstvo
namreč ne upošteva zaprek in očita vse učitel-
jstvu; jeseniško ljudstvo hoče izobrazbe za
svoje otroke, a naša šola je ne more dati in
pri najboljših uspehih že zaradi tega ne, ker
je samo štirirazrednica. Zato ni čudno, da se
je ustanovila šulferajnska šola, kamor pošiljajo
navadno mlačni starši svojo deco z nado, da
se v konfortni šoli več nauči kot pa na slo-
venski štirirazrednici. Posebno nemški jezik se
tu uvaža.

Zadnji čas se nam obeta šestrazrednica,
meščanska šola, obrtno-kovinska in gospodinj-
ska šola. Da bi se vendar merodajni faktorji
zedinili in dali Jesenicam šol — po katerih
naše ljudstvo tako hrepeni; naj bi rešili tudi
ti faktorji učiteljstvo trdega, zdravju kvarnega
dela v učilnicah, ki niso učilnice. Koliko bo-
lezni se utihotapi v sedanjih razmerah v nežno
mladino, ki jo potem spremlja v vse dobe živ-
ljenja, če ne strejo že takoj mladih, razcveta-
jočih teles. Koliko težkega imajo oni na vesti,
ki z intrigami zavlačujejo mirno rešitev jese-
niške glavne šole; naj bi se jim ta zbudila,
da sprevidijo svoje neplemenito delo. — e.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje
v četrtek, 20. t. m., ob 2. uri popoldne na
Gomilskem. Dnevni red: 1. Dopisi, 2. učitelj-
stvo in javnost, predava tov. R. Vrabl, 3. Pred-
logi in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vljudo vabi
R. Vrabl,
t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Mirko Černič, mediciner: „Telesni
naš postanek, razvoj in konec“,
poljudna znanstvena razprava s slikami. Cena
1.60 K, po pošti 1.80 K. — Naroča se pri
pisatelju (Hrušica na Gorenjskem) proti vna-
prej podani naročnini, dobiva se pa tudi po
vseh knjigarnah.

Pisatelj je izdal svoja predavanja, ki jih je
imel letos o božiču v tržaškem „Narodnem
domu“ in o veliki noči v ljubljanski „Akade-
miji“. Snov pojasnjuje 34 slik. Ker je to do
sedaj edina knjiga te vrste na Slovenskem,
bo gotovo našla obilo čitateljev.

Janko Žirovnik: Narodne pesmi
za mladino. 1. stopnja. Cena 20 vinarjev.
Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. V
„Gorenjcu“ čitamo: Za šolsko deco je izdal
marljiv nabiratelj narodnih popevk nadučitelj
J. Žirovnik že pred leti 50 malih pesmic. Dasi
jih naučeno ministrstvo ni odobrilo za pouk v
ljudski šoli iz edinega vzroka, ker izdajatelj ni
navedel v zvezku stopnje, za katero šolsko leto
je izdaja prirejena, vendar se jih je prodalo že
nad 20 000. Zdej, ko je zadostil izdajatelj še
tej zahtevi, se je „uradno“ odprla prosta pot
naši narodni pesmi tudi v ljudsko šolo. Četudi
imamo Slovenci nabranih že čez 600 narodnih
pesmi z raznimi variantami, vendar je iz tega
ogromnega števila prav težavno izbrati one, ki
bi bile po melodiji in besedilu prikladne šolski
mladini. Vseh 20 pesmi v tem 1. zvezku je
postavljenih za dvoglasno petje v tisti neizpre-

menjeni karakteristični melodiji, ki je pristni
znak naših izvirnih narodnih pesmi. Zbirka
sama sebi že, pa tudi prav nizka cena in zelo
fin papir... vse to priporoča najnovejši izdajo
v najmnogobrojniji nakup. Zasadimo takoj v
mlada srca ljubke naše narodne pesmi! R.

Vzgojeslovna knjižica „Otrok“, ki
jo je spisal Magister (Janko Leban) in se
dovaja po 20 h, pri založniku Slatnarju
v Kamniku na Gorenjskem, izide v hrva-
škem prevodu. Na hrvaški jezik jo prevaja
šolski ravnatelj Fr. Galic v Cirkvenici
v Hrvaškem Primorju.

Druga zbirka prostih spisnih nalog.
Uredil Janko Polák, nadučitelj v Doleh. — Tako
se zove 127 strani broječa knjiga, ki jo je
uredil zgoraj omenjeni tovariš in izdal in za-
ložil Lj. Stiasny, c. k. okr. š. nadzornik v
Krškem. Cena knjigi je 1 K 60 h. Tiskala je
knjigo „Zadružna tiskarna v Krškem“.

Ta knjiga obsega mnogo spisnih nalog
učencev krškega in litijskega okraja. Snov
knjige je precej obširna. Na prvem mestu je
predgovor, v katerem Polák utemeljuje to
izdajo.

Potem pa slede razna poglavja, in sicer:
I. Proste spisne naloge eti-
čne vsebine. Uvod. „A. Dečki.“ V tem
predalu nahajamo 30 spisnih nalog, ki so jih
spisali dečki ponavljalne šole (pri
nas na Goriškem rekamo — nadaljevalnega
tečaja).

Na to sledé naloge, ki so jih spisale de-
klice. Označene so: „B. Deklice.“ Teh nalog
je 40. Sledi potem poglavje: II. „Proste
spisne naloge realne vsebine“. Uvod. „A. Dečki.“ Tukaj nahajamo 21
nalog.

„B. Deklice“ prinaša 10 lepih nalog.
Za tem predelom pridejo: III. Proste
spisne naloge praktične vse-
bine. Uvod „A. Dečki.“ Tukaj je 28
nalog, ki se posebno ozirajo na praktične po-
trebe naroda. — „B. Deklice.“ Tudi ta
predal ima 17 umestnih nalog.

IV. „Odgovori na vprašanja
11. in 12. V obliki pisem.“ Uvod. „A.
Dečki.“ Nahaja se tukaj 12 nalog. —
„B. Deklice.“ Tudi ta predal ima 9 nalog.
V. Koncentrični poslovni
dogodek. Uvod. Končno sledijo: „Izgledi“
in „Kazalo.“

Ta zbirka „prostih“ spisov je lepa
in vaje so pisane in izbrane iz naroda za
narod. — Primerne za otroke „ponavljalne
šole“ — ali — kakor mi na Goriškem rekamo
— za „nadaljevalne tečaje“. — Ugajajo mi,
skoro vse, a najboljše „Izgledi“. — Nemci imajo
že nebroj takih in enakih knjig. Prav umestne
so take naloge in vaje, ki jih je izdal Fr. Frisch,
ravnatelj meščanske šole, že l. 1892. — Ta
knjiga se zove: Der Aufsatz in der
Volk- und Bürgerschule. Take
knjige čitamo in uvažujemo jih ter izbiramo,
kar je najboljšega po geslu: „Alles probieren
und das Beste behalten.“ (Dr. Kehr.)

Spisje — osobito prosto spisje — je naj-
interesantnejši predmet ljudske šole. Učiteljstvo
naj se mnogo pobriga za ta pouk. Zakaj otroci
se s tem poukom navajajo k samodelavnosti in
to je baš glavna zadača ljudske šole.

Z ozirom na Polákovo knjigo nekaj opomb,
ki so sicer malenkostne, v premišljevanje.

Prav je, da je P. uredil vaje in naloge
v 1. etične; 2. v realne in 3. v proste prak-
tične vsebine. Pouk v spisu teži na tej podlagi.
Treba je pa snov izbirati. Wackernagel piše:
„Sei nur auf guten Stoff bedacht, das andere
magst du lassen, der schafft sich selber über
Nacht die Kleider, die ihm passen.“ — Snov
naj tedaj odgovarja nazornemu načinu mišljenja
naše mladine. Seveda morajo take vaje in
naloge odgovarjati starosti, spolu in sposobnosti
otrok; morajo buditi veselje do takega spiso-
vanja. — Taki spisi blažijo glavo in srce in
budijo sočutje do ljudi, živali in ljubav do na-
rave. Potrebni so na višjih oddelkih spisi tudi
realne in praktične vsebine, zakaj
baš poslednje bode mladina najbolj potrebovala.

Gledé spisnih vaj ali nalog etične vse-
bine se strinjam s P. — Tako spisje ima velik
vzgojni vpliv. Temelj pravega in dobrega zna-
čaja je s tem položen. In to je naloga
ljudske šole.

Zato: „Greift nur hinein ins volle Men-
schenleben; wo ihr es packt, ist's interessant.“

Polák se ogreva za spisne naloge realne
vsebine in to z razlogom na mnenje otrok, ki
so obdelali odgovore na rešitve vprašanja po
realni naobrazbi. Temu popolnoma pritram. —
Učiteljka K. Killer in H. Mülli, ki sta izdala
1908. I. knjigo: „Der Aufsatz unter-
richtet auf der Oberstufe der Volk-
schule“, se sicer ne prav sprijaznita z a
spisje realne vsebine. Osobito jima
zgodbina ne prija prav. Pišeta: „Die Geschichte
eignet sich im grossen und ganzen nicht zu
Aufsatzthemen für die Volksschule, weil sie
schwer sind.“ Temu ne pritrdim, zakaj
tudi realna snov se da na višjih oddelkih ljud-
ske šole krasno uporabljati. — Tudi iz zgodo-
vine se prav izlahka spisejo kratke sličice.
Fr. Frisch nam navaja v svoji knjigi več
takih slik.

Da so pa spisne vaje in naloge realne
vsebine potrebne, nam potrja pedagog dr. Kehr,
ki piše: „Die Schüler haben Ge-
legenheit, zu zeigen, ob sie die
Sache (namreč pouk v realijah)

verstanden haben und ob sie
richtig hören und logisch den-
ken können. O vsajh praktične vsebine
velja prislovica, da se naj za življenje učimo.
Treba je mnogo vaj v spisovanju spisnih nalog
te stroke. P. navaja več takih.

Gledé točke: „Odgovori in vprašanja 11.
in 12. v obliki pisem spoznam, da bi P. rad
videl, da bi se mladina izjavila, kaj bi se naj-
raje učila v ponavljalni šoli. In na to odgö-
varjajo dečki različno. Eni bi se najraje učili
kmetijstva, drugi zemljepisja, tretji računstva,
četrti cepiti drevesa in trte, peti fizike, šesti
o rudarskih rečeh i. t. d. — Deklice odgovar-
jajo, da bi se najraje učile šivanja, risanja,
ročnih del, gospodinjstva, gospodinjških računov,
prirodoslovja, zgodovine, zemljepisja, i. t. d. —
Tudi želi P., da bi se mladina izjavljala, kaj bi
v šoli učila, ako bi se posvetila učiteljstvu.
Odgovori so različni. Neka deklica pravi, da
ona — kot učiteljica — bi najraje učila:
snage in kako se je treba vesti. To izjavlja iz
razloga, da je večkrat videla v gostilnicah vse
umazano, ter so bili nesnažni kozarci i. t. d.
Druga bi se rada učila nemščine. — Dečki
izjavljajo, da ako bi bili učitelji, bi najraje
učili: branje, pisanje, računanje, zemljepisje
i. t. d. Drugi bi zopet radno drevje in trte
saditi. Tukaj velja: „Degustibus...“ — To se
sicer lepe naloge, da učitelj spozna mišljenje
mladine in nje duševno obzornje. Take vaje jaz
odobrujem. — Vendar omenim, kaj neki nemški
pisatelj — pedagog piše pozivno na to točko.
On pravi: „Dem Kinde die Wahl zu lassen,
halte ich im Interesse eines Fortschrittes in der
Kunst des Aufsatzes für verfehlt.“

In končno: „Koncentrični poslovni do-
godek.“

Strinjam se z izjavo P. gledé tega. Zadnji
dva leti (7. in 8. š. l.) naj se mladina uglobi
v praktični ustroj pisem, ki se rabijo v navad-
nem življenju, kakor so n. pr. dopisnice, za-
lepke, poštne spremnice, nakaznice, vozni list
in druge. Dr. Kehr piše o tem: „Die ver-
schiedenartigen Briefe für den Haushaltungs-
etat werden fleissig geübt, damit die Schüler
die realen Verhältnisse des Lebens kennen
lernen und nach ihrer Entlassung
aus der Schule sich zweckent-
sprechend zurechtfinden kön-
nen. Die Unbehoilfenheit mancher Menschen
ist in diesen Dingen so gross, dass die Schule
sich der Pflicht diesem Übelstande abzuhefen,
nicht entziehen darf, falls sie sich nicht der
Gefahr aussetzen will, in ihre Gesamtwirk-
samkeit ganz und gar verkannt zu werden.“ —
To poudarjajo in zahtevajo tudi pri nas na
Primorskem. V knjigi „Lehrpläne für Bürger-
schulen und Erläuterungen zu den Lehrplänen
für die allgemeine Volks- und Bürgerschulen
des Küstenlandes“, ki jo je izdal primorski
c. kr. deželni šolski svet že leta 1888. v nem-
škem, slovenskem, italijanskem in hrvaškem
jeziku, se nahaja pasus gledé spisovnega pouka
v ljudski šoli: „V viših razrednih oddelkih se
bodo sicer morale razlagati tudi raznotere vrste
pisem in opraviških sestavkov, ki jih je treba
znati v vsakdanjem praktičnem
življenju.“ — To se pri nas na Goriškem
povsod uvaža.

Polákova knjiga tudi priporoča in navaja
tako stvarno. Knjiga je porabljiva za spisovni
pouk v ljudskih šolah. Priporočam jo učiteljstvu
v nabavo in v uvaževanje.

A. Leban, Komen.

„Zvonček“ objavlja v svoji 10. številki
to-le vsebino: 1. Metka šla je v Korotan...
Jos. Vandot. Pesem. — V deveti deželi. R. G.
Povest s podobo. — 3. Lenoba je mati vseh
pregreh. Leopold Šmalc. Povest. — 4. Pregnani
kralji. Jos. Vandot. Pesem. — 5. Zakaj se
mamica ni vrnila? Jos. Vandot. Povest. —
6. Med Zulukafri. Ivo Trošt. Povest s podobo.
— 7. Joževa dobrot. Nike-Palauk. Povest. —
8. Radica. Engelbert Gangl. Pesem s podobo.
— 9. Siromakova smrt. I. P. Cvetan. Povest.
— 10. Pouk in zabava.

Politiški pregled.

* **Delegacije** so se sešle po skoro dve-
letnem presledku dne 12. t. m. na Dunaju k
44. zasedanju. Članom delegacije je bil pre-
dložen tudi skupni proračun za l. 1910. Pro-
račun obsega: 1. Zunanje ministrstvo: redne
potreščine 4.641.052 K, izredno potreščine
544.869 K. Naknadni kredit 853.115 K. 2. Po-
treščine armade: redne potreščine vojnega
ministrstva 326.497.077 K, izredne potreščine
10.073.590 K. Izredne potreščine za vojaštvo
v Bosni in Hercegovini 8.364.350 K, izredni
kredit za posebne vojaške priprave za aneksije
Bosne 180 milijonov kron. Izredni kredit za
artiljerijo 8 milijonov kron. Potreščine mor-
narice: redne 60.912.410 K, izredne 5.844.800
kron. Izredni kredit za posebne vojaške pri-
prave tudi za časa aneksije Bosne 54 milijonov
kron. 3. Potreščine skupnega finančnega mi-
nistrstva: redne 4.606.310 K. 4. Potreščine
skupnega najvišjega računskega dvora 339.492
kron. 5. Proračun za Bosno in Hercegovino
izkazuje rednih potreščin 69.271.604 K, iz-
rednih potreščin 5.026.108 K. Pokritje redno:
72.797.715 K, izredno 1.524.694 K. Izkazuje
se torej prebitok 24.697 K.

* **Mesto Praga proti vladi.** V seji
mestnega sveta dne 10. t. m. je stavil občinski
svetnik dr. Funke predlog, v katerem se po-

življa češke poslance, naj se upro določi vladne
predloge, s katero se Pragi kot edinemu mestu
na Češkem predpisuje, da mora uradovati v
dveh jezikih. V predlogu se poudarja, da
Dunaj in Brno uradujeta samo nemško in da
tam vlada nikakor ne zahteva, da naj bi
uradovala tudi v češkem jeziku, akoravno je
mnogo češkega naroda v teh mestih. Ta predlog
je bil sprejet.

* **Revolucija na Portugalskem** je
končana. Kralj je odstavljen, ko je napravil
4 milijarde peset dolga. Proklamirana je re-
publika, ki ima baje za obstanek trdno
podlago.

Obrambni vestnik.

* „Kaj mene briga, če trava raste,
ko mene več ne bo, samo da je imam
zdaj dosti.“ S temi besedami znanega osla
se je proslavil dopisnik v 334. številki „Slov.
Naroda“, ki piše glede zgradbe učiteljskega
konvikta med drugimi tudi te-le nepreudarnosti:
„Kaj nam pomaga, če se učiteljski konvikt
zgradi morda šele čez 50 let, ko ne bo de
nas, ne naših otrok, ki bi njega dobrote uži-
vali. Ali nismo ravno mi starejši učitelji zanj
največ žrtvovali, a od tega ne bomo ničesar
imeli itd.“ — Revež, kako se nam smili! Za
borno krouco, ki jo je morda žrtvoval za
konvikt, bi rad sam užival velike dobrote in
koristi od nje! Kaj, ko bi tako mislili tudi naši
starejši tovariši, bi mi danes ne uživali velikih
dobrot Vdovskega učiteljskega društva. Zgradbi
„Narodnega doma“ in „Katoliškega doma“
nas uči, da se ni prenačiti s takimi zgrad-
bami, če ni dovolj denarja. Gospod dopisnik
naj bo le brez skrbi, da Učiteljska tiskarna ne
bo „požrla“ konvikta, ampak donášala
mu bo svoj čas velike koristi. Če
teh koristi konvikta ne bomo uživali mi, jih
bodo pa naši potomci, ki nas bodo blagorivali,
kakor blagurujemo mi svoje starejše tovariše, ki
so nam ustanovili Vdovsko učiteljsko društvo.
To je kolegalno, to je človeško! — Sicer smo
pa mnenja, da se naj take stvari ne razprav-
ljajo po časopisu, ampak vsakoletni
občni zbor je tisto mesto, kjer
naj se govori umestna beseda!
Kdor neče podpirati, ta naj vsaj ne škoduje!
* **V obrambo.** Imam tu župnika, ki
gori same ljubezni do mene. Da da duška
temu plameničnemu ognju, me je ovadil ope-
tovano bodisi posredno ali neposredno, a veči-
noma brezuspešno.

Posredno pri neki ženski me je ovadil, da
iz maščevalnosti nisem pustil nekega otroka v
pon. šolo. Žensko sem prijel, ker je ovadbo
podpisala pri sodišču, a župnika nisem mogel
kot indirektnega žalilca, ker mi je bil
akt na menoma prekasno vročen.

Ovadil me je junija t. l., a ovadbe mi
še do danes niso pustili prebrati, ker vsebuje
žaljenja, za katere bi si poiskal zadoščenja pri
sodnji.

Na dan 21. junija (sv. Alojzij) je oznanil
šolsko mašo ob 8. uri, dasiravno nisva toza-
devnega odloka niti jaz niti on 20. junija
imela v rokah.

Na podlagi tega dejstva sem naročil za
21. junija učenkam, da so od 8.—9. ure žen.
roč. dela po urniku vkljub napovedani šol-
ski maši.

Mož, ki je sam ustrelil kozla, se je čutil
žaljenega in je zahteval kazni za mene. Kakor
rečeno, o kr. šol. svetni dal meni v
čitanje imenovane ovadbe, ampak je za-
hteval opravičenja od mene. Jaz sem odgovoril,
da nisem storil kake netaktnosti, ampak po
§§ 121. in 122. samo svojo dolžnost, a napako
je napravil iz svoje glavnosti župnik sam.

Obravnavali so to celo zadevo pri seji
okr. šol. sveta, in glejte čudo: Sklenili so so-
glasno, da se mi da uko r.

Torej zlezli so pred duhovnikom, ki je
napako zagrešil iz nestrpnosti, vsi pod mizo.
Lepa perspektiva za bodočnost!

Pripominjam, da sem zahteval
vpogled v župnikovo ovadbo, a zaman.

Kakor sem zvedel, sem edini pro-
silac za nadučiteljsko mesto v
Krškem. Intimiran in animiran za prošnjo
od Stiasnega, zato je konkurenca izostala.

Po znanem govorčku na dragatuškem
shodu je pa naš duhovnik menda pomočil
pero globokeje ter se obrnil na dež. šol. svet.

Prosim, da se me obvesti,
kaj se godi gori zahrbtnega, da se pripravim
na boj. Iščee podpise zoper mene, pa pojde
težko. Če hoče, mu nasprotnih priskrbim 400.

Sicer pa ostanem, četudi prestavljen na
enorazrednico, dosleden v svojem prepričanju
in postopanju napram tem kratkilem naše
avtoritete in če bi bil sam med slovenskimi
učitelji.

Izdajalec bi bil na interesih svojega
stanu in našega naroda, če ne bi bil tak.
Imam še drugega gradiva dosti.

Dragatuš, 28. septembra 1910.

M. Kosec,
nadučitelj.

Kranjske vesti.

—r— **Menda zaduji na Kranjskem!**
V Banjaloki pri Kočevju so imenovali za čast-
nega občana g. Josipa Kajfeža, c. kr.
poštarja na Novih selih. G. Kajfež je velik